

Oponentský posudek dizertační práce Mgr. Milady Petrů „Play behaviour of Hanuman langur“

Předložená dizertační práce „Play behaviour of Hanuman langur“ Mgr. Milady Petrů je výsledkem jejího doktorského studia Zoologie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze pod vedením školitele Doc. RNDr. Marka Špinky CSc.

Dizertační práce má 92 stran zahrnujících teoretický úvod, souhrn příložených prací v češtině, závěr, seznam literatury a vlastní publikace. Práce obsahuje čtyři publikace, z toho tři publikované v impaktovaných časopisech, čtvrtá práce je v recenzním řízení. Na dvou pracech je Mgr. Milada Petrů uvedena jako první autorka. Tři publikace se soustřeďují na herní chování, čtvrtá, již publikovaná práce je uvedena jako příloha a zabývá se analýzou hlasových projevů zoborožce Waldenova a zoborožce rýhozobého.

Autorka se podílela na všech fázích přípravy publikací, od sběru a zpracování dat, po přípravu rukopisů.

Autorka se ve své dizertační práci zabývá hravým chováním primátů a jeho funkcí. Přestože hra tvoří důležitou část chování řady živočichů, obzvláště primátů, není dosud jednoznačně prozkoumána.

V teoretické části dizertační práce autorka shrnuje stávající definice herního chování a hypotézy na jeho funkci. Zvláštní důraz je kladen na sebehandicapující chování.

V další části autorka shrnuje výsledky tří publikací zabývajících se herním chováním.

V první publikaci (*„Revisiting play elements and self-handicapping in play: A comparative ethogram of five Old World monkey species“*) je sestaven rozsáhlý etogram hravého chování pěti druhů opic Starého světa. Etogram je založen na chování hulmanů posvátných sledovaných ve volné přírodě, ostatní čtyři druhy byly studovány v různých zoologických zahradách. Autoři provedli klasifikaci 74 elementů chování podle toho, zda byly jednotlivé prvky podobné prvkům vážného chování, a podle toho, zda byly sebehandicapující, či nikoliv. Na základě této analýzy je postulována možnost, že různé prvky herního chování mohou mít různé funkce.

Ve druhé publikaci (*„Head rotations in the play behaviour of Hanuman langurs (Semnopithecus entellus): A description and an analysis of their function“*) je provedena detailní a precizní analýza rotace hlavy během herního chování hulmana posvátného. Jsou testovány čtyři možné funkce tohoto rotačního chování podle toho, v jakém kontextu se vyskytuje. Na základě dat autoři předpokládají, že rotace hlavy během herního chování mají spíše sebehandicapující než signalizační charakter a mohou tak sloužit k nácviku pro nečekané situace.

Ve třetí publikaci („*Partner preferences in play behaviour of free ranging Hanumam langurs (Semnopithecus entellus)*“) je provedena analýza preferencí herních partnerů při iniciaci i v průběhu hry. Výsledky ukázaly, že hulmani nejčastěji navazovali hru se stejně starými jedinci, mladé samice volily navíc pro hru mladší partnery, starší samice je nevyhledávaly. Samci volili pro hru samice i samce, samice preferenčně volily jiné samice. Výsledky svědčily nejsilněji pro hypotézu hry jako socializace, získávání dominance nebo procvičování.

Po seznámení s prací mám několik otázek a dílčích připomínek:

1) V první publikaci je analyzováno chování primátů ve volné přírodě i v zoologických zahradách. Jsou zcela korektně diskutovány rozdíly v repertoáru chování mezi jednotlivými druhy primátů potenciálně způsobené odlišným prostředím nebo naopak mezidruhovými rozdíly. Existuje studie, která by srovnávala herní chování hulmanů ve volné přírodě a v zoologických zahradách? Nebo uvažuje autorka o takové srovnávací studii?

2) Jak naznačuje třetí publikace, může mít hra rozdílnou funkci u samců i u samic. Uvažují autoři o analýze rotačních pohybů při herním chování i z tohoto hlediska?

3) Je možné při analýze preferencí herních partnerů provést i analýzu „odmítnutých“ partnerů?

4) V publikaci „*Head rotations in the play behaviour of Hanuman langurs (Semnopithecus entellus)*“ není zcela jasná legenda u prvního obrázku. Jaký je rozdíl mezi kategoriemi „number of different positions“ a „number of all positions“?

5) Termín „nonself-handicapping behaviour“ je trochu matoucí. V dalších publikacích by bylo možná vhodnější zvolit jiný termín, např. „not self-handicapping behaviour“

Práce splňuje veškeré formální požadavky. Přesto bych u dizertační práce ocenila rozsáhlejší teoretickou úvodní část a souhrnnou diskuzi k uvedeným publikacím. Úspornost teoretické části vylučuje kvalitu samotných publikací. Předloženou práci shledávám konzistentní, logickou a založenou na důkladné analýze úctyhodného množství dat, získaných jak v zoologických zahradách, tak při terénní práci. Studie nesetrvávají pouze na deskriptivní úrovni, ale precizně testují elegantně navržené hypotézy.

Závěrem mohu konstatovat, že tato dizertační práce jednoznačně prokazuje schopnosti Mgr. Milady Petrů k samostatné vědecké práci a rozhodně doporučuji, aby jí byl udělen titul PhD.